Lietas arhīva Nr. A42-00453-23/25
ECLI:LV:ADRJRIT:2023:0530.A420211422.2.S

ADMINISTRATĪVĀ RAJONA TIESA
RĪGAS TIESU NAMS

S P R I E D U
LATVIJAS TAUTAS VĀRDĀ

Rīgā 2023.gada 30.maijā

Administratīvā rajona tiesa
šādā sastāvā: tiesnesis M.Markovs,

piedaloties pieteicējam /pers. A/ un atbildētājas Latvijas Republikas pusē pieaicinātās iestādes Valsts ieņēmumu dienesta pilnvarotajam pārstāvei /pers. B/,

atklātā tiesas sēdē izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz pieteicēja /pers. A/ pieteikumu (reģ.Nr.6106) par pienākuma uzlikšanu Valsts ieņēmumu dienestam sniegt informāciju par apgrozījuma apmēru un tā izmaiņām starp SIA "/Nosaukums/" un 2022.gada 18.februāra advokāta pieprasījuma pielikumā pievienotajā grāmatvedības izziņā norādītajām komercsabiedrībām laika periodā no 2020.gada 1.jūlija līdz 2020.gada 31.decembrim un (salīdzinājumam) no 2021.gada 1.jūlija līdz 2021.gada 31.decembrim.

Aprakstošā daļa

[1] Pieteicējs kā zvērināts advokāts sniedz juridisko palīdzību SIA "/Nosaukums A/" (turpmāk – klients).

Juridiskās palīdzības sniegšanas ietvaros pieteicējs vērsās Valsts ieņēmumu dienestā (turpmāk – dienests) ar 2022.gada 18.februāra advokāta pieprasījumu (turpmāk– informācijas pieprasījums), lūdzot izsniegt informāciju par apgrozījuma apmēru un tā izmaiņām starp SIA "/Nosaukums/" (turpmāk – komersants) un pieprasījuma pielikumā pievienotajā grāmatvedības izziņā norādītajām komercsabiedrībām, jo tikai saņemot šādu informāciju, pieteicēja kā zvērināta advokāta ieskatā, iespējams aizsargāt tā klienta tiesiskās intereses sakarā ar komersanta un klienta bijušā darbinieka saskaņotu prettiesisku rīcību, kas vērsta uz zaudējumu nodarīšanu klientam.

Ar dienesta 2022.gada 11.marta lēmumu Nr.VID.4.1/8.16.5/25869 "Par atteikumu sniegt informāciju" (turpmāk – sākotnējais lēmums) atteikts sniegt advokāta pieprasījumā minēto informāciju.

Nepiekrītot sākotnējam lēmumam, pieteicējs vērsās pie dienesta ģenerāldirektora. Ar dienesta ģenerāldirektora 2022.gada 25.aprīļa lēmumu Nr.30.1/22.1/2314 "Par informācijas izsniegšanas atteikuma apstrīdēšanas iesnieguma izskatīšanu" (turpmāk – pārsūdzētais lēmums) sākotnējais lēmums atstāts negrozīts.

Pārsūdzētais lēmums pamatots ar turpmāk minētajiem argumentiem.

[1.1] Pēc būtības pieteicējs pieprasījis daļu no pieprasījumā minēto sabiedrību gada pārskatos vai konsolidētajos gada pārskatos iekļaujamās publiski pieejamās informācijas. Informācijas pieprasījumā pieprasītā informācija nav dienesta rīcībā un tā nav tāda, kuru dienestam atbilstoši tā kompetencei ir pienākums radīt. Līdz ar to informācijas pieprasījuma izpilde nav iespējama.

[1.2] Komersants gada pārskatā par 2020.gadu peļņas un zaudējumu aprēķina postenī "Neto apgrozījums" uz taksācijas perioda beigām deklarējis apgrozījuma kopējo vērtību, nesniedzot gada apgrozījuma kopējās vērtības atšifrējumu. Normatīvie akti arī neparedz šāda atšifrējuma vai paskaidrojumu nepieciešamību, proti, no kādiem klientiem un kādā apmērā veidojas peļņas un zaudējumu aprēķinā norādāmie ieņēmumi.

[1.3] Informācijas pieprasījumā norādītais apgrozījuma izmaiņu vērtējamais/salīdzināmais periods starp komersantu un pievienotajā grāmatvedības izziņā norādītajām komercsabiedrībām neatbilst periodam, par kuru komersants iesniedzis dienestā gada pārskatu par 2020.gadu.

[1.4] Gada pārskatu par 2021.gadu iesniegšanas termiņš sabiedrībām, kuru pārskata gads sakrīt ar kalendāro gadu, vēl nav iestājies un gada pārskati par 2021.gadu nav iesniegti.

[1.5] Sabiedrību gada pārskatu publisku pieejamību nodrošina Uzņēmumu reģistrs, nevis dienests. Personai tiesības uz informāciju nav liegtas un tās ir iespējams realizēt, vēršoties ar attiecīgu lūgumu Uzņēmumu reģistrā.

[2] Nepiekrītot pārsūdzētajam lēmumam, pieteicējs vērsās Administratīvajā rajona tiesā. Pieteikums pamatots ar turpmāk minētajiem argumentiem.

[2.1] Informācijas pieprasījuma pamatā ir fakts, ka pēc darba tiesisko attiecību izbeigšanas starp pieteicēja klientu un šā klienta bijušo darbinieku tika konstatēts, ka ar lielu sadarbības partneru skaitu ir ievērojami samazinājies apgrozījums, bet daži partneri vispār vairs neveica klienta preču pasūtījumus. Tas izraisīja aizdomas, ka darbinieks kopā ar jauno darba devēju – komersantu – veica sadarbības partneru pārvilināšanu, tajā skaitā, izmantojot klienta izveidoto datu bāzi. Informācijas saņemšana no dienesta veicinātu iespēju piedzīt ar minētām prettiesiskām darbībām nodarītos zaudējumus.

[2.2] Dienests kļūdaini novērtējis informācijas pieprasījuma saturu, informācijas izmantošanas mērķi un pieteicēja spējas iegūt to patstāvīgi.

[2.3] Pieteicējam ir zināms, ka informācija par komersanta gada pārskatos iekļautiem datiem ir publiski pieejama. Tomēr gada pārskatos tiek

atspoguļota informācija par komersanta kopīgo neto apgrozījumu gada ietvaros, neatšifrējot apgrozījuma apjomu ar katru komersanta sadarbības partneri.

Savukārt informācijas pieprasījuma mērķis bija saņemt informāciju par apgrozījuma izmaiņām konkrētajā laika posmā ar konkrētiem sadarbības partneriem (vismaz anonimizētā veidā), tas ir, tikai par tiem sadarbības partneriem, kas ir vai ir bijuši arī klienta sadarbības partneri.

Tikai saņemot šo informāciju, būtu iespējams sasniegt pieteicēja kā zvērināta advokāta juridiskās palīdzības sniegšanas mērķi – izvērtēt klientam nodarīto zaudējumu esību un to apmēru, kuru cēlonis ir klienta bijušā darbinieka un komersanta kopīgā rīcība, pārvilinot komersanta klientus un izmantojot klienta datu bāzi.

[2.4] No gada pārskatiem acīmredzami nav iespējams iegūt datus par apgrozījuma apmēru ar konkrētiem komersanta sadarbības partneriem. Tāpat nav iespējams iegūt datus par apgrozījumu citā laika posmā, izņemot datus par veselu pārskata periodu. Taču, ņemot vērā pieteicēja norādītos apstākļus, ka strīdus darbinieks aizgājis gada vidū, klienta darbībā saskatāma sezonalitāte utt., ir nepārprotami secināms, ka gads kā periods nav derīgs pieteicēja mērķu sasniegšanai.

[2.5] Informācijas pieprasījuma mērķa sasniegšanai nepieciešamo informāciju iespējams iegūt no pievienotās vērtības nodokļa (turpmāk – PVN) deklarācijām. Tajās tiek atspoguļoti, pirmkārt, dati par īsāku laika posmu, otrkārt, atšifrējot darījumus ar katru sadarbības partneri (ja darījuma vērtība pārsniedz 150 *euro*). PVN deklarācijas atšķirībā no gada pārskatiem nav pieejamas publiski.

[2.6] Informācijas pieprasījumā minētie dati ir dienesta rīcībā un iestādei ir gan tiesības, gan pamats izsniegt minēto informāciju. Nav saskatāms cits tiesiskais pamats informācijas izsniegšanas atteikumam. Turklāt informāciju pieprasa zvērināts advokāts, kas saskaņā ar Augstākās tiesas praksi ir tiešs pamats izsniegt pieprasīto informāciju.

[3] Tiesā saņemtajos paskaidrojumos dienests pieteikumu uzskata par nepamatotu un noraidāmu, pamatojoties uz pārsūdzētajā lēmumā norādītajiem argumentiem. Papildus norāda turpmāk minēto.

[3.1] Dienesta rīcībā nav informācijas tādā veidā un apjomā, kā to pieprasa pieteicējs. Neviens normatīvais akts neparedz dienesta pienākumu īpaši šādu informāciju sagatavot pēc trešās personas pieprasījuma.

[3.2] No dienestam likumā noteiktajiem uzdevumiem nodokļu administrēšanā neizriet pienākums sniegt informāciju par apgrozījuma apmēru un tā izmaiņām pieprasījumā norādītajā laika posmā.

[3.3] PVN deklarācijas satur ierobežotas pieejamības informāciju. Dienests nav tiesīgs pieteicējam sniegt komersanta PVN deklarācijas, jo tādējādi tiks aizskartas šā komersanta likumiskās intereses.

[3.4] Zvērināts advokāts ir tiesīgs saņemt to informāciju, ar kuru ir atļauts iepazīties likuma noteiktajā kārtībā un gadījumos, bet nav tiesīgs uzlikt dienestam atsevišķus papildu pienākumus.

[4] Tiesā saņemtajos pieteikuma papildinājumos pieteicējs norāda, ka pieteicējs vērsās dienestā ar analoģiska satura pieprasījumu par informācijas sniegšanu, bet par citu laika periodu, kas saistīts ar analoģiska satura prettiesiskām darbībām, ko, klienta ieskatā, veicis arī cits klienta bijušais darbinieks. Izskatot minēto pieprasījumu, dienests informāciju izsniedza.

[5] Dienests attiecībā uz pieteikuma papildinājumos norādīto paskaidro, ka abos pieprasījumos tika lūgts izsniegt atšķirīga satura informāciju. Proti, pieteicēja norādītajā gadījumā pieteicējs ir norādījis, ka tam ir nepieciešama informācija par apgrozījumu (konkrēti – darījumu vērtību), ko satur PVN deklarācijas. Savukārt lietā izskatāmajā gadījumā tika lūgts sniegt informāciju par apgrozījumu, kas saskaņā ar Gada pārskatu un konsolidēto gada pārskatu likuma 7.panta otro daļu ir peļņas vai zaudējumu aprēķina posteni "Neto apgrozījums" norādītā ieņēmumu summa. Dienestam nebija pamata paplašināt pirmajā pieprasījumā ietverto lūgumu un sniegt informāciju no PVN deklarācijām, kas netika pieprasīta.

[6] Sniedzot atsauksmi uz dienesta skaidrojumu, pieteicējs norāda, ka no dienesta sagaidāms, ka tam kā attiecīgajā jomā kompetentai iestādei zināms, kurā no katra komersanta iesniegtajā dokumentā (atskaitēs, pārskatos, deklarācijās) ir atrodama informācija, kuru izsniedzot, tiktu sasniegts pieprasījuma mērķis. Turklāt redzams, ka dienests abus pieprasījumus vērtējis savstarpējā kopsakarā, līdz ar to iestādei ir zināms pirmā pieprasījuma mērķis un būtība. Līdz ar to šobrīd nav šķēršļu izsniegt pieteicējam tā pieprasīto informāciju. Taču tā vietā dienests formāli atsaucas uz pieprasījumos lietoto formulējumu atšķirībām.

[7] Tiesas sēdē pieteicējs uzturēja iesniegto pieteikumu, pamatojoties uz tajā norādītajiem argumentiem.

Dienesta pilnvarotais pārstāvis tiesas sēdē pieteikumu neatzina, pamatojoties uz pārsūdzētajā lēmumā, kā arī paskaidrojumā tiesai norādītiem motīviem.

Motīvu daļa

[8] Dienests pārsūdzētajā lēmumā un rakstveida paskaidrojumos norāda, ka pieteicēja pieprasītā informācija tiek ietverta peļņas vai zaudējumu aprēķinā, kas ir gada pārskata sastāvdaļa, kura publisku pieejamību nodrošina Uzņēmumu reģistrs. Tāpēc dienests secinājis, ka pieteicējs ir pieprasījis daļu no gada pārskatos iekļaujamās publiski pieejamās informācijas.

Savukārt pieteicējs norāda, ka pieprasījis informāciju par darījumiem ar konkrētiem nodokļu maksātājiem, tāpēc šāda informācija gada pārskatā nav pieejama.

Ņemot vērā minēto, lietā vispirms noskaidrojams, kādu informāciju pieteicējs ir pieprasījis un kur tā pieejama.

[9] No lietas materiāliem redzams, ka pieteicējs informācijas pieprasījumā lūdzis sniegt informāciju par apgrozījuma apmēru un tā izmaiņām starp komersantu un pieprasījuma pielikumā pievienotajā grāmatvedības izziņā norādītajām komercsabiedrībām laika periodā no 2020.gada 1.jūlija līdz 2020.gada 31.decembrim un (salīdzinājumam) no 2021.gada 1.jūlija līdz 2021.gada 31.decembrim. Informācijas pieprasījumā norādīti apstākļi, kuru dēļ pieteicējam nepieciešama informācija, proti, pieteicējs norāda, ka apgrozījuma salīdzinājums nepieciešams klienta interešu aizstāvībai, lai izvērtētu prasības celšanas pamatu klienta interesēs pret komersantu.

[9.1] Gada pārskatu un konsolidēto gada pārskatu likuma 9.pants noteic, ka mazas sabiedrības finanšu pārskats sastāv vismaz no bilances, peļņas vai zaudējumu aprēķina un finanšu pārskata pielikuma. Vidējas un lielas sabiedrības finanšu pārskats sastāv no bilances, peļņas vai zaudējumu aprēķina, naudas plūsmas pārskata, pašu kapitāla izmaiņu pārskata un finanšu pārskata pielikuma. Peļņas vai zaudējumu aprēķins ir finanšu pārskata sastāvdaļa, kurā norāda sabiedrības ieņēmumus un izmaksas, kā arī pārskata gadā iegūto peļņu vai radušos zaudējumus.

Minētā likuma 41.panta pirmā daļa noteic, ka neto apgrozījums ir ieņēmumi no produkcijas vai preču pārdošanas un pakalpojumu sniegšanas, no

kuriem atskaitīta tirdzniecības atlaide un citas piešķirtās atlaides, kā arī pievienotās vērtības nodoklis un citi nodokļi, kas tieši saistīti ar apgrozījumu.

No minētā secināms, ka gada pārskatā tiek iekļauts kopējais uzņēmuma apgrozījums. Kopējo apgrozījumu veido ieņēmumi, ko attiecīgi uzņēmums iepriekšējā finanšu gadā ieguvis no ražojumu pārdošanas un pakalpojumu sniegšanas. Kopējais gada apgrozījums nesniedz informāciju par darījumu apjomu ar konkrētiem darījumu partneriem.

[9.2] Tiesa uzskata, ka no pieprasījuma ir nepārprotami secināms, ka pieteicējs vēlas iegūt nevis kopējo pieprasījumā norādīto uzņēmumu apgrozījumu, bet informāciju par konkrētiem klienta esošajiem vai bijušajiem darījumu partneriem un to darījumiem ar komersantu. Pieprasījums nav iztulkojams tādējādi, ka pieteicējs vēlētos iegūt ziņas par klienta esošo vai bijušo darījumu partneru kopējo apgrozījumu. Tiesai nav pamata apšaubīt, ka dienestam ir zināms, ka tieši PVN deklarācijās atbilstoši Ministru kabineta 2013.gada 15.janvāra noteikumiem Nr.40 "Noteikumi par pievienotās vērtības nodokļa deklarācijām" tiek iekļauta arī darījumu kopējā vērtība ar konkrētu komersantu.

No minētā tiesa secina, ka pieprasītā informācija ir dienesta rīcībā un tā ir iekļauta iesniegtajās PVN deklarācijās.

[9.3] Pieteicējs 2023.gada 19.janvāra paskaidrojumā norāda, ka dienests līdzīgā gadījumā izsniedzis pieteicējam pieprasīto informāciju par komersanta darījumiem par citu laika periodu un pieprasīto informāciju dienests izsniedzis anonimizētā veidā.

No lietas materiāliem redzams, ka pieteicējs 2022.gada 3.augustā vērsies dienestā ar informācijas pieprasījumu, kurā lūdzis sniegt informāciju par apgrozījuma apmēru un tā izmaiņām laika posmā no 2019.gada 1.janvāra līdz 2019.gada 31.augustam un (salīdzinājumam) no 2020.gada 1.janvāra līdz 2020.gada 31.augustam starp komersantu un pielikumā esošajā grāmatvedības izziņā norādītajiem komersantiem.

Tiesa uzskata, ka nav pamatots dienesta viedoklis, ka minētais gadījums ir būtiski atšķirīgs no lietā izskatāmā informācijas pieprasījuma. Informācijas pieprasījumā pieteicējs norādījis, ka nav šaubu, ka iestādes rīcībā ir informācija, kuras izsniegšanu viņš lūdz, savukārt 2022.gada 3.augusta informācijas pieprasījumā pieteicējs detalizēti norādījis, ka informācija pieejama PVN deklarācijās. Tas, ka pieteicējs papildinājis pieprasījuma pamatojumu, norādot, kuri dokumenti tieši satur pieprasīto informāciju, nenozīmē, ka iepriekš šī informācija nebija dienesta rīcībā vai ka nebija identificējama.

[10] Ņemot vērā valsts iestāžu rīcībā esošās informācijas raksturu, saturu un tās iespējamo ietekmi uz dažādām aizsargātām interesēm, likumdevējs Informācijas atklātības likuma 3.pantā skaidri norādījis, ka informācija iedalāma vispārpieejamā un ierobežotas pieejamības informācijā. Vispārpieejamu informāciju persona var pieprasīt bez īpaša pamatojuma, savukārt ierobežotas pieejamības informācijas izsniegšanai noteikta īpaša kārtība.

Līdz ar to lietā noskaidrojams, vai pieteicējs pieprasījis vispārpieejamu informāciju vai ierobežotas pieejamības informāciju.

[11] Informācijas atklātības likuma 5.panta pirmā daļa paredz, ka ierobežotas pieejamības informācija ir tāda informācija, kura ir paredzēta ierobežotam personu lokam sakarā ar darba vai dienesta pienākumu veikšanu un kuras izpaušana vai nozaudēšana šīs informācijas rakstura un satura dēļ apgrūtina vai var apgrūtināt iestādes darbību, nodara vai var nodarīt kaitējumu personu likumiskajām interesēm. Šā panta otrajā daļā, cita starpā noteikts, ka par ierobežotas pieejamības informāciju uzskatāma informācija, kurai šāds statuss noteikts ar likumu.

No minētā izriet, ka gadījumā, ja konkrēta veida informācija speciālajās tiesību normās ir
noteikta kā ierobežotas pieejamības informācija, tā nevar tikt uzskatīta par vispārpieejamu informāciju.

[12] Saskaņā ar likuma "Par nodokļiem un nodevām" 22.panta pirmo daļu nodokļu administrācijas ierēdnim (darbiniekam), ja šā panta otrajā daļā nav noteikts citādi, aizliegts izpaust par nodokļu maksātāju bez viņa piekrišanas jebkādu informāciju, kas šim ierēdnim (darbiniekam) kļuvusi zināma, pildot dienesta (darba) pienākumus.

Saskaņā ar Pievienotās vērtības nodokļa likuma 118.panta pirmo daļu reģistrēts nodokļa maksātājs PVN deklarāciju un tās pielikumus iesniedz dienestam 20 dienu laikā pēc taksācijas perioda beigām, ja šajā likumā nav noteikts citādi.

Saskaņā ar likuma "Par nodokļiem un nodevām" 15.panta pirmās daļas 3.punktu nodokļu maksātāji, iesniedzot dienestam nodokļu deklarācijas un informatīvās deklarācijas elektroniska dokumenta veidā, izmanto dienesta elektroniskās deklarēšanas sistēmu.

Elektroniskā deklarēšanas sistēmā iesniegtā informācija primāri paredzēta dienestam tā funkciju veikšanai, nevis jebkuram interesentam vai publiskošanai. Tāpēc tā nevar tikt uzskatīta par publiskotu informāciju un līdz ar to – vispārpieejamu informāciju. Dienesta rīcībā esošas ziņas par nodokļu maksātāju savstarpējo darījumu apmēru, kas atspoguļots PVN deklarācijās, atbilstoši likuma "Par nodokļiem un nodevām" 22.panta pirmajai daļai ir uzskatāmas par ierobežotas pieejamības informāciju.

Tas nozīmē, ka pieteicējs ir pieprasījis ierobežotas pieejamības informāciju.

[13] Informācijas atklātības likuma 11.panta ceturtā daļa noteic, ka ierobežotas pieejamības informāciju pieprasa rakstveidā. Pieprasot ierobežotas pieejamības informāciju, persona pamato savu pieprasījumu un norāda mērķi, kādam tā tiks izmantota.

Augstākā tiesa ir norādījusi, ka Informācijas atklātības likuma normas piešķir tiesību subjektam tiesības prasīt no iestādes informāciju. Turklāt šādas tiesības likums attiecina ne tikai uz vispārpieejamu informāciju, bet arī uz ierobežotas pieejamības informāciju. Tā likuma 10.panta ceturtā daļa paredz, ja pieprasītās informācijas kopums ietver arī ierobežotas pieejamības informāciju, iestāde izsniedz tikai to informācijas daļu, kas ir vispārpieejama. To informācijas daļu, kas ietver ierobežotas pieejamības informāciju, izsniedz, ievērojot šajā likumā noteikto īpašo kārtību. Savukārt likuma 11.panta ceturtā daļa paredz, ka ierobežotas pieejamības informāciju pieprasa rakstveidā. Pieprasot ierobežotas pieejamības informāciju, persona pamato savu pieprasījumu un norāda mērķi, kādam tā tiks izmantota. Ja ierobežotas pieejamības informācija tiek izsniegta, tās saņēmējs uzņemas saistības šo informāciju izmantot tikai tiem mērķiem, kuriem tā pieprasīta. Tātad minētās tiesību normas piešķir tiesību subjektam tiesības pieprasīt arī ierobežotas pieejamības informāciju *(Augstākās tiesas 2018.gada 3.aprīļa lēmuma lietā Nr.SKA-858/2018 9.punkts)*. Šīs prasības jēga ir ļaut iestādei situācijā, kurā saņemts lūgums izsniegt ierobežotas pieejamības informāciju, veikt tādu izvērtējumu, kura ietvaros noskaidrojams, kurai no attiecīgajā administratīvajā procesā iesaistīto interešu aizsardzībai konkrētajos apstākļos ir dodama priekšroka *(Augstākās tiesas 2017.gada 20.aprīļa sprieduma lietā Nr.SKA-463/2017 11.punkts)*. Informācijas pieprasījuma pamatā esošajiem apstākļiem jāspēj sniegt ticamu priekšstatu par informācijas nepieciešamību un izmantošanas veidu. Tātad, saņemot informācijas pieprasījumu, iestādei ir jāspēj konstatēt, vai pastāv objektīvā saikne starp pieprasīto informāciju un mērķi, kādam tā ir pieprasīta *(Augstākās tiesas 2015.gada 26.marta sprieduma lietā Nr.SKA-383/2015 8.punkts)*.

Līdz ar to, vērtējot ierobežotas pieejamības informācijas izsniegšanu, izšķiroša nozīme ir
piešķirama nevis tam, vai attiecīgajā informācijas pieprasījumā formāli ir norādīts informācijas pieprasījuma pamatojums, bet gan tam, vai iestādei pastāvošajos apstākļos objektīvi ir iespējams novērtēt, vai personas informācijas pieprasījuma pamatā ir tādu interešu aizsardzība, kas prevalē pār nepieciešamību saglabāt pieprasīto ierobežotas pieejamības informāciju iestādes rīcībā.

[14] Pieteicējs informācijas pieprasījumam pievienojis 2022.gada 21.janvāra orderi Nr.011/2022, kas apliecina, ka starp pieteicēju un klientu noslēgta vienošanās par juridiskās palīdzības sniegšanu.

[14.1] Saskaņā ar Advokatūras likuma 5.pantu advokāti ir tiesu sistēmai piederīgas personas lietu vešanai jebkurā Latvijas Republikas tiesā un pirmstiesas izmeklēšanas iestādē pēc pušu, apsūdzēto un citu lietas dalībnieku (klientu) izvēles un viņu uzdevumā, kā arī likumā noteiktajos gadījumos tiesu priekšsēdētāju, pirmstiesas izmeklēšanas iestāžu vadītāju un Latvijas zvērinātu advokātu padomes uzdevumā. Advokāti likuma noteiktajā kārtībā sniedz arī citu juridisko palīdzību.

Atbilstoši Advokatūras likuma 48.panta pirmās daļas 2.punktam zvērināts advokāts, sniedzot juridisko palīdzību, ir tiesīgs vākt pierādījumus, arī pieprasot visus juridiskās palīdzības sniegšanai nepieciešamos dokumentus no valsts un pašvaldību institūcijām, kā arī citām iestādēm, organizācijām un uzņēmējsabiedrībām (uzņēmumiem), kurām likumā noteiktajā kārtībā un gadījumos ir jāizsniedz šie dokumenti vai to noraksti un jānodrošina advokātam iespēja iepazīties ar tiem, kā arī likumā noteiktajā kārtībā sakarā ar juridiskās palīdzības sniegšanu saņemt lietpratēju atzinumu jautājumos, kuri prasa attiecīgas zināšanas.

Tātad zvērināts advokāts sava klienta tiesību aizstāvēšanai var patstāvīgi iegūt pierādījumus. Tas gan pats par sevi nerada pienākumu izsniegt jebkuru advokāta pieprasīto informāciju un neatbrīvo informācijas sniedzēju no pienākuma izvērtēt pieprasītās informācijas nepieciešamību un sasaisti ar mērķi, kuram tā pieprasīta. Tas vien, ka informācijas pieprasītājs ir advokāts, nevar būt par pamatu pieprasījuma apmierināšanai *(Augstākās tiesas 2015.gada 26.marta sprieduma lietā Nr.383/2015 13.punkts)*.

[14.2] Saskaņā ar Civilprocesa likuma 1.panta pirmo daļu katrai fiziskajai un juridiskajai personai ir tiesības uz savu aizskarto vai apstrīdēto civilo tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu aizsardzību tiesā.

Minētā likuma 6.panta pirmā daļa noteic, ka tiesnesis ierosina civillietu pēc to personu pieteikuma, uz kurām šī lieta attiecas.

Civiltiesiskas prasības celšana ir personas prerogatīva. Savukārt nepamatotas prasības celšanas gadījumā personai jārēķinās ar negatīvām sekām, proti, ne tikai tiesāšanās izdevumu un ar lietas vešanu saistīto izdevumi zaudēšanu, bet atbilstoši Civilprocesa likuma 41. un 42.pantam var tikt noteikts pienākums atlīdzināt tiesas izdevumus. Tāpēc ir būtiski, ka persona pieņem izsvērtu un informācijā balstītu lēmumu par vēršanos tiesā.

Advokatūras likuma 6.panta pirmā daļa noteic, ka savā profesionālajā darbībā advokāti ir

neatkarīgi un pakļauti tikai likumam. Tādējādi tas, kā vislabāk sniegt savam klientam juridisko palīdzību un tostarp kādu aizstāvības pozīciju un taktiku izvēlēties, ir advokāta kompetencē. Līdz ar to arī tas, kādus pierādījums advokāts sava aizstāvamā interesēs vēlas iegūt ir advokāta ziņā. Ne dienests, ne tiesa nevar advokātam norādīt, kāda informācija ir vai nav advokātam nepieciešama juridiskās palīdzības sniegšanai – aizstāvības īstenošanai *(sk.sal Senāta 2017.gada 22.marta sprieduma lietā Nr. SKA-296/2017 18.punktu).*

No minētā secināms, ka pieteicējs var izvēlēties tā ieskatā piemērotāko veidu, kādā izsvērt prasības celšanas pamatotību un vākt pierādījumus, tai skaitā, pieprasot informāciju no valsts iestādēm. Tāpēc izskatāmajā lietā būtiski ir tas, vai principā ir iespējams gūt priekšstatu par pieprasīto ziņu saistību ar pieprasījumā norādīto pamatojumu.

[15] Pieteicējs informācijas pieprasījumā norādījis turpmāk minēto. Klients nodarbojas ar kancelejas preču vairumtirdzniecību. Ar vienu no klienta darbiniekiem tikušas izbeigtas darba tiesiskās attiecības, kurš pēc tam sācis strādāt pie komersanta. Klients konstatējis apgrozījuma kritumu ar darījumu partneriem, kā arī mutiski ir saņēmis informāciju no esošiem sadarbības partneriem, ka darbinieks ir sazinājies ar tiem un ir piedāvājis mainīt preču piegādātāju, proti, turpmāk iegādāties preces nevis pie klienta, bet pie cita piegādātāja ar darbinieka starpniecību. No minētā pieteicējs pieprasījumā izdarījis secinājumu, ka apstākļu kopums pirmšķietami liecina, ka darbinieks veic negodprātīgas darbības un īsteno klienta sadarbības partneru pārvilināšanu, piedāvājot turpmāk iegādāties preces nevis pie klienta, bet pie komersanta, nodarot zaudējumus klientam. Pieteicēja ieskatā, komersanta apgrozījuma izmaiņas ar šiem pašiem partneriem (kas ir vai bija arī klienta darījumu partneri), sākot ar laika posmu, kad starp komersantu un darbinieku tika nodibinātas darba tiesiskās attiecības, apliecinās faktu, ka darbinieks ir pārvilinājis konkrētus klienta sadarbības partnerus, un attiecīgi būs iespējams pierādīt zaudējumu atlīdzināšanas priekšnoteikumus.

Pieteicējs informācijas pieprasījumā lūdzis, ja informācijas izsniegšana objektīvu iemeslu dēļ nav iespējama, izsniegt pieprasīto informāciju citā dienestam pieejamā veidā, nepieciešamības gadījumā veicot datu anonimizēšu, bet vienlaicīgi neietekmējot pieprasītās informācijas izmantošanas iespējas un mērķa sasniegšanu.

Līdzsvarojot komersantu intereses uz informācijas aizsardzību ar pieteicēja tiesībām saņemt informāciju un nodrošināt klienta tiesības uz taisnīgu tiesu, secināms, ka informācijas pieprasīšanas mērķis ir izvērtēt klienta iespējamās civiltiesiskās prasības pamatotību.

Tiesa atzīst, ka pieteicēja norādītais pamatojums šādas informācijas pieprasīšanai ir saprotams un tas ir atbilstošs mērķim, kuru vēlas sasniegt pieteicējs. Šīs informācijas neatklāšana liedz pieteicējam identificēt klientam iespējamos zaudējumus un pierādīt to esību.

Vienlaikus nebūtu pieļaujams, ka pieteicējs šajā lietā iegūtu informāciju par konkurentu, kas potenciāli varētu nelabvēlīgi ietekmēt turpmāku konkurenci, vairāk nekā tas nepieciešams mērķa sasniegšanai, proti, apstākļu izvērtēšanai par prasības celšanu tiesā. Tāpēc konkrētajā gadījumā pieteicējam izsniedzama informācija anonimizētā veidā līdzīgi kā tas jau darīts, sniedzot atbildi uz 2022.gada 3.augusta pieprasījumu.

Savukārt dienests lietā nav pamatojis un norādījis uz to, ka anonimizētas informācijas izsniegšana pieteicējam varētu radīt nopietnas sekas kādam citam nodokļu maksātājam vai svarīgām valsts interesēm nodokļu iekasēšanas jomā. Līdz ar to tiesa nesaskata objektīvu pamatu dienesta atteikumam izsniegt pieteicējam pieprasīto informāciju anonimizētā veidā.

[16] Dienests sākotnējā lēmumā norāda, ka tiesību normas aizliedz izsniegt pieteicējam pieprasīto informāciju.

Likuma "Par Valsts ieņēmumu dienestu" 21.panta pirmā daļa noteic, ka dienesta ierēdnim un darbiniekam aizliegts, izņemot likumā "Par nodokļiem un nodevām" paredzētos gadījumus, izpaust par nodokļu maksātāju jebkādu informāciju, kas ierēdnim vai darbiniekam kļuvusi zināma, pildot dienesta pienākumus.

Saskaņā ar likuma "Par nodokļiem un nodevām" 22.panta pirmo daļu nodokļu administrācijas ierēdnim (darbiniekam), ja šā panta otrajā daļā nav noteikts citādi, aizliegts izpaust par nodokļu maksātāju bez viņa piekrišanas jebkādu informāciju, kas šim ierēdnim (darbiniekam) kļuvusi zināma, pildot dienesta (darba) pienākumus.

Minētās tiesību normas regulē nodokļu administrācijas ierēdņu un darbinieku individuālo pienākumu ievērot konfidencialitāti attiecībā uz informāciju, ko tie uzzinājuši, pildot savus darba (dienesta) pienākumus, un to, kā jārīkojas konkrētam ierēdnim vai darbiniekiem, ja tieši viņam individuāli tiek prasīta informācija. Situācijā, kad informācija tiek pieprasīta dienestam, dienests rīkojas kā institūcija, nevis kā konkrēts ierēdnis vai darbinieks individuāli. Tādējādi likuma par "Par nodokļiem un nodevām" 22.panta normas pamatā vispār nebūtu attiecināmas uz gadījumiem, kad dienestam tiek pieprasīts izsniegt tā rīcībā esošo informāciju. Līdz ar to minētās tiesību normas nevar būt pamats dienesta atteikumam izsniegt pieprasīto informāciju *(sk. Augstākās tiesas 2021.gada 21.oktobra rīcības sēdes lēmuma lietā Nr.SKA-1038/2021 3.punktu).*

Dienestam, izskatot informācijas pieprasījumu, jāpiemēro ne tikai likuma "Par nodokļiem un nodevām" 22.panta normas, bet arī Informācijas atklātības likuma normas un jāņem vērā, ka sabiedrības tiesības iepazīties ar iestāžu rīcībā esošo informāciju ir vispārīgs princips, un pamats ierobežot piekļuvi informācijai ir vienīgi tad, ja pastāv objektīva nepieciešamība aizsargāt konkrētas leģitīmas intereses.

[17] Pieteikumā lūgts uzlikt par pienākumu dienestam izsniegt informāciju par apgrozījuma apmēru un tā izmaiņām starp komersantu un pieprasījuma pielikumā pievienotajā grāmatvedības izziņā norādītajām komercsabiedrībām.

Ņemot vērā, ka tiesa, līdzsvarojot informācijas aizsardzības intereses, secināja, ka pieteicējam izsniedzama anonimizēta informācija, pieteicēja prasījums netiek apmierināts pilnībā, proti, pieteikums ir apmierināms daļā, nosakot pienākumu dienestam izsniegt anonimizētu informāciju līdzīgā formā kā to jau dienests darījis, atbildot uz pieteicēja 2022.gada 3.augusta pieprasījumu. Savukārt pieteikums noraidāms pārējā daļā, proti, daļā par informācijas izsniegšanu, kura nebūtu anonimizēta.

[18] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 126.panta pirmo daļu, ja pieteikums pilnībā vai daļā apmierināts (tostarp šā likuma 191.^{2} pantā paredzētajā kārtībā) vai tiesvedība lietā izbeigta, pamatojoties uz šā likuma 282.panta 7.punktu, tiesa (tiesnesis) piespriež no atbildētāja (iespējamā atbildētāja) par labu pieteicējam viņa samaksāto valsts nodevu.

Ņemot vērā, ka pieteicēja pieteikums ir apmierināms daļā, par labu pieteicējam no atbildētāja piespriežama samaksātā valsts nodeva 30 *euro* apmērā.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 126.panta pirmo daļu, 246.–251.pantu,
255.panta pirmo daļu un 325.–332.pantu, Informācijas atklātības likuma 15.panta otro daļu, tiesa

nosprieda

apmierināt daļā /pers. A/ pieteikumu (reģ.Nr.6106) par pienākuma uzlikšanu Valsts ieņēmumu dienestam sniegt informāciju par apgrozījuma apmēru un tā izmaiņām starp SIA "/Nosaukums/" un 2022.gada 18.februāra advokāta pieprasījuma pielikumā pievienotajā grāmatvedības izziņā norādītajām komercsabiedrībām laika periodā no 2020.gada 1.jūlija līdz 2020.gada 31.decembrim un (salīdzinājumam) no 2021.gada 1.jūlija līdz 2021.gada 31.decembrim.

Uzlikt par pienākumu Valsts ieņēmumu dienestam viena mēneša laikā no šā sprieduma likumīgā spēkā stāšanās dienas izsniegt /pers. A/ informāciju par apgrozījuma apmēru un tā izmaiņām starp SIA "/Nosaukums/" un 2022.gada 18.februāra advokāta pieprasījuma pielikumā pievienotajā grāmatvedības izziņā norādītajām komercsabiedrībām laika periodā no 2020.gada 1.jūlija līdz 2020.gada 31.decembrim un (salīdzinājumam) no 2021.gada 1.jūlija līdz 2021.gada 31.decembrim anonimizētā veidā.

Pārējā daļā pieteikumu noraidīt.

Spriedumu var pārsūdzēt Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamentam viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot kasācijas sūdzību Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu namā.

Spriedums sastādīts 2023.gada 30.maijā, ņemot vērā, ka 2023.gada 29.maijs saskaņā ar 2023.gada 28.maija grozījumiem likumā "Par svētku, atceres un atzīmējamām dienām" noteikts par svētku dienu.

Tiesnesis M.Markovs